

Sektionen för planering säkerhet och miljö
Christina Thulin

Post- och telestyrelsen (PTS)

Förslag till föreskrifter och allmänna råd om postutdelning

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tillstyrker förslaget om att upprätta föreskrifter om postutdelning för att tydliggöra den samhällsomfattande posttjänstens gränser

SKR avstyrker Post- och telestyrelsens nuvarande förslag till föreskrifter

SKR konstaterar att de föreslagna föreskrifterna kan leda till försämrad tillgänglighet av den samhällsomfattande posttjänsten för de 4,7 miljoner postanordningar som finns inom tätort och idag har ett medelavstånd till postanordning på 20 meter. Med tanke på den omfattande strukturförändring som föreskrifterna öppnar för behöver konsekvenserna tydliggöras

SKR anser att skyddet för postmottagare med särskilda behov bör hanteras i föreskriften

SKR anser att föreskriftsrättens konsekvenser för postmottagare och ägare av postanordning ej redovisas på ett tillfredsställande sätt

SKR anser att konsekvensutredningen avseende markanvändning och drift för nya fastighetsboxar, lådsamlingar och andra postanordningsanläggningar är bristfällig

Övergripande synpunkter

Den svenska postmarknaden befinner sig under ett stort omvandlingstryck. Antalet skickade brevfrändelser minskar kraftigt samtidigt som användningen av digitala kommunikationssätt ökar. E-handel ställer krav på tyngre och större postfrändelser nära hemmet. SKR har i tidigare yttranden om förutsättningar för den samhällsomfattande posttjänsten uttryckt förståelse för att det krävs förändringar i postkraven för att säkra en fortsatt bra kvalitet i posttjänsten till rimliga priser och utan statsstöd.

Enligt 1 kap. 2§ postlagen ska det finnas en samhällsomfattande posttjänst, dvs en posttjänst som finns i hela landet, som är av god kvalitet och som innebär att alla användare kan ta emot och skicka postförsändelser. SKR delar regeringens bild att föreskrifter och allmänna råd om utdelning av post tydliggör den samhällsomfattande posttjänstens uppdrag och skapar en större tydlighet för både postmottagare och tillhandahållare kring vilken service postmottagare kan förvänta sig. SKR ser också ett värde i att PTS får ett tydligare mandat att övervaka på vilket sätt utdelning sker. SKR delar också PTS bild av att tillhandahållarens behov av att effektivisera den samhällsomfattande posttjänsten innebär en ökad risk för att de postmottagare som redan idag har långt till postservice drabbas av serviceförsämringar. Därför tillstyrker SKR 6§ i föreskrifterna som tydliggör att tillhandahållaren endast får anvisa ny plats för postanordning längre bort än 200 meter under förutsättning att tillhandahållaren och postmottagaren har avtalat om ett längre avstånd eller om den nya placeringen inte överstiger det befintliga avståndet mellan postanordning och adressplats.

Fortsatt omstrukturering av den samhällsomfattande posttjänsten kräver satsningar på ytterligare digital infrastruktur

En fortsatt omstrukturering av den samhällsomfattande posttjänsten förutsätter också en stabil digital infrastruktur. SKR har länge påtalat behovet av särskilda insatser för att möjliggöra bredbandsutbyggnad i hela landet. Den ojämna tillgången till digital infrastruktur är ett stort problem som skapar digitala klyftor och får konsekvenser för möjligheterna att modernisera och effektivisera såväl offentlig som privat verksamhet och för att attrahera invånare och företag. Även mobiltäckningen är bristfällig i stora delar av landet, och PTS stickprovstagningar visar att mobiltäckningen många gånger är sämre än den som operatörerna redovisar. SKR menar att den ojämlika tillgången till digital infrastruktur, såväl mobil som fast, är ett hinder för jämlik samhällsutveckling.

Postmottagare med särskilda behov behöver skyddas

SKR delar PTS bild av att den pågående omstruktureringen av postmarknaden riskerar att träffa personer som har svårt att ta sig till sin postanordning extra hårt. Denna grupp är samtidigt överrepresenterade när det kommer till digitalt utanförskap. Obefintlig användning av digitala tjänster kombinerade med försämrade möjligheter till pålitliga brevtjänster bidrar till ett dubbelt utanförskap. SKR anser, precis som PTS, att det krävs skydd för att dessa personer inte ska få någon serviceförsämring. Idag skyddas mottagare med särskilda behov genom en vägledning i PTS allmänna råd samt en upphandlad särskild posttjänst för personer utanför tätort. PTS gör bedömningen att skyddet för postmottagare med särskilda behov även framgent ska regleras genom tillhandahållarens tillståndsvillkor

och särskild posttjänst. SKR anser att skyddet för postmottagare med särskilda behov bör hanteras i föreskriften och att PTS ej tydligt redogör för varför denna ordning är olämplig.

Förslag till föreskrifter om utdelning av post och allmänna råd vid tillhandahållande av samhällsomfattande posttjänst

I Post- och telestyrelsens föreskrifter finns bestämmelser om hur postförsändelser ska ske i enlighet med 3 kap 1 § postlagen. Föreskrifterna gäller för den eller de postoperatörer som utsetts att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten. SKR konstaterar att den konsekvensutredning som genomförts fokuserar på konsekvenser för tillhandahållaren. Enligt 5§ Anvisning av plats för postanordning och samråd kan tillhandahållaren anvisa ny plats för postanordning högst 200 meter från postmottagarens adressplats. Detta innebär en potentiell försämrad tillgänglighet av den samhällsomfattande posttjänsten för de 4,7 miljoner postanordningar som finns inom tätort och idag har ett medelavstånd till postanordning på 20 meter.

Enligt PTS kommer föreskrifterna i närtid ha en begränsad påverkan på förändringstakten och genomsnittliga avstånd mellan adress och postanläggning men att det inte går att utesluta samlade leveransplatser i t ex alla småhusområden i framtiden. Mot bakgrund av att föreskrifterna öppnar för omfattande strukturförändring av hur och var vi mottar försändelser behöver konsekvenserna av en sådan förändring tydliggöras på ett mer omfattande sätt än vad som nu görs.

Förslag om förändrad postutdelning leder ofta till tröga och konfliktfyllda processer vilket visar på att postutdelning fortfarande är en mycket viktig samhällsfunktion trots den snabba omstruktureringen. PTS avsikt är att föreskrifterna ska bidra till att förändringar kan genomföras i samförstånd. SKR ser inte att föreskrifter i sig leder till smidigare processer. Snarare väcker förslaget många frågor som borde ha lyfts på ett tydligare sätt i konsekvensutredningen. SKR anser att följande behöver lyftas tydligare för att det ska gå att ta ställning till föreskrifternas effekter.

Konsekvenser för ägare av postanordningar

Konsekvenserna för ägare av postanordningar är otillräckligt utredda. I konsekvensanalysen anges att konsekvenserna kan få betydande påverkan om en ny anläggning måste införskaffas eller markarbeten genomföras. Ägaren av postanordning ska även framöver ansvara för sin anordning även om den placeras 200 meter bort adressen i någon form av större postanordningsanläggning. Utöver kostnad för postanordning kan även kostnader för markförberedelser och markförrättning tillkomma. Enligt

PTS ska dessa förändringar medföra värden för postmottagare genom fler leveranser hem och säkrare trafikmiljö.

Idag är den gängse gången att fastighetsägaren sköter om sin egen brevlåda eller postboxar i flerbostadshus vilket faller sig naturligt med tanke på det fastighetsnära läget. SKR har svårt att se hur detta ansvar ska läggas på ägaren av postanordningen om tillhandahållaren skapar större anordningsanläggningar ett par hundra meter bort. Konsekvensutredning lyfter inget om denna fråga.

Konsekvenser för mottagare av post

Pålitlighet och helhetsupplevelse av posttjänsten är det som skattas högst av användarna enligt återkommande undersökningar från Post- och Telestyrelsen. Det innebär att det inte bara är befordringstiden som avgör hur användarna upplever en posttjänst utan även andra aspekter såsom inlämnings- och utdelningstid, antal utdelningsdagar, hur tillförlitlig den är och hur nära användaren har till utdelningsplatsen. En aspekt som helt saknas i PTS konsekvensanalys är eventuella säkerhetsrisker med postutdelning på ett längre avstånd från adressen och därmed ofta i ett mer oövervakat läge. Ett av de viktigaste sätten att skydda sig mot t ex ID-kapningar är åtgärder för att ingen obehörig ska komma åt personlig post. Säkerhetsproblem finns även vid adressnära utdelning men rimligtvis ökar riskerna vid mer anonyma anordningsanläggningar. Konsekvensutredningen lyfter inget om denna fråga eller helhetsupplevelsen för olika mottagare av posttjänster.

Analys av drift- och underhållsfrågor kopplade till framtida postanordningsanläggningar

SKR saknar en analys av drift- och underhållsfrågor kopplade till framtida postanordningsanläggningar. PTS öppnar för framtida postanordningsanläggningar med postanordningar (brevlådor) och paketskåp samlade. SKR saknar ett tydliggörande kring vem som ska ansvara för drift och underhåll av dessa anläggningar. Ägaren av postanordningen ska fortsatt ansvara för sin anordning (postlåda) men det går ej att utläsa vem som har det övergripande ansvaret. Paket resulterar ofta i emballage och många paketombud brottas idag med överfulla papperskorgar i direkt närhet till utlämningsstället. Det är därför inte orimligt att tänka att den här typen av anläggningar kommer att kräva en viss form av underhåll. SKR bedömer att dessa krav ej kan åläggas postanordningsägaren eller kommunen och att ansvarsfrågan måste tydliggöras.

Analys av markfrågor

Fastighetsboxar, lådsamlingar och andra postanordningar kräver ytor för att uppföras. Postanordningsanläggningar kan därmed komma att ta mycket

mark i anspråk om de ska försörja invånare inom en radie av 200 meter. PTS skriver att en förutsättning är att kommunerna har en vilja att upplåta kommunal mark för placering av postanordningar. SKR anser att det är otillräckligt belyst hur markfrågorna ska hanteras. Platsen för postanordningen måste också garanteras i ett långt perspektiv. SKR ser inte hur det kommer att vara praktiskt möjligt för tillhandahållaren att anvisa plats för postanordning på det sätt som föreskriften förutsätter. Innan bindande föreskrifter införs krävs därför tydliggöranden från PTS om hur man avser att tillhandahållaren ska hantera frågor om mark- och markupplåtelse.

Sveriges Kommuner och Regioner

Peter Danielsson
Ordförande